

Jumalan valtakunnan naiskalastajat – Suomen NNKY:n historia

Marjo-Riitta Antikainen: Suuri Sisarpiiri. NNKY-liike Suomessa 1890-luvulta 1990-luvulle. SKS, Helsinki 2006. 328 s.

■ Suomen Nuorten Naisten Kristillisen Yhdistyksen historian satavuotistaivalta käsittelevä *Suuri sisarpiiri* keskittyy ”Jumalan naiskalastajien” toimintaan naisten hyväksi. NNKY perustettiin Suomessa vuonna 1896 ja siitä tuli ensimmäinen vain naisille tarkoitettu valtakunnallinen uskonnollinen järjestö. Tämä on syytä todeta heti aluksi, sillä suomalaista kansalaisjärjestötoimintaa on usein leimannut miesten ja naisten yhteistyö. Erityisesti näin on ollut uskonnollisissa yhteisöissä, joissa naisten toimintatilaa ovat sukupuolen ja teologian perusteella hallinneet miehet. Siten NNKY olikin syntyessään poikkeus luterilaiseen kutsumuskäsitykseen soveliaasta naiseudesta sekä kritiikkiä suomalaista kirkollista elämää kohtaan.

Tästä lähtökohdasta kirkkohistorioitsija Marjo-Riitta Antikainen on taitavasti asettanut tutkimuksen tavoitteet sukupuolen ja uskonnollisuuden sekä suomalaisen ja kansainvälisen järjestötoiminnan ja vaikutteiden leikkauskohtiin. Tuloksena on kaikkea muuta kuin kuivaa organisaatiohistoriaa kristillisten naisten keskusjärjestöstä NNKY-Liitosta. Teos rakentuu järjestön kehitystä seuraten kronologisesti mutta ajanjaksojen sisällä huomio kohdistuu asetetun tehtävän näkökulmasta kunkin aikakauden keskeisiin ilmiöihin. Tutkimuskysymykset eivät karkea Antikaisen käsistä tapahtumahistorian virtaan.

Pääasiallisena lähdeaineistona ovat NNKY-Liiton kattava arkisto ja julkaisut sekä joidenkin paikallisyhdistysten arkistot. Lisäksi Antikainen on haastatellut Liiton monia aktiiveja. Teos jakaantuu viiteen lukuun. Ensimmäisessä käsitellään NNKY:n perustamisen taustaa ja järjestön varsinaista syntyä. Toisessa luvussa ”Naiset naisten hyväksi” tarkastelussa on kaksi ensivuosisikymmentä Suomen itsenäistymiseen saakka. Kolmannessa luvussa ”Vastuuta kristillisestä kotimaasta” 1917–47 keskeiseksi nousee NNKY:n läpikäymä isänmaallinen herätys, jonka tuloksena järjestö ryhtyi ajamaan uudenlaista naisihannetta. Kun liike oli aiemmin evankelioinut nuoria naisia pois ”maailmallisuuden” houkutuksista, yhteiskunnalliset asiat katsottiin nyt myös kristityn naisen velvollisuudeksi. Samalla liike myös politisoitui ja asettui avoimesti oikeistolaisen Suomen puolustajaksi.

Neljännessä luvussa käydään läpi sodanjälkeiset kirkollistumisen ja kriisiytymisen vuosikymmenet 1947–70. Modernisoituminen otti lujille mutta oli välttämätöntä järjestön jatkuvuuden kannalta aikana, jolloin muuttoliike, vapaa-ajan lisääntyminen ja poliittinen radikalismi huolestuttivat kristittyjä naisia.

Viidennessä luvussa ”Globaaliin vastuuseen” Antikainen hahmottaa NNKY-liikkeen aktivoitumista naisasiakysymyksissä sekä uudenlaista kansainvälistymistä. NNKY:n naisihanne on jälleen uudistunut. Kristityn naisen mallina on nykyään itsenäinen, vastuullinen maailmankansalainen. Teoksen kuudes luku ”NNKY-historian välitilinpäätös” on luotaus nykytilaan pitkän historian perspektiivistä. NNKY-liike on Suomessa ollut aina hyvin keskusjohtoinen toisin kuin esimerkiksi sisarusjärjestö NMKY, jossa toiminnan ja omistusten painopiste on paikallisyhdistyksillä. Tänä päivänä NNKY on ”yleishumanistinen ja yleiskristillinen naisjärjestö”, jonka aiempia vuosikymmeniä leimannut ”toimielias kristillisuus” on Antikaisen mukaan muuttunut ”henkiseksi pääomaksi, yleiseksi kannanottamiseksi ja erilaisiksi projekteiksi” (s. 279).

NNKY-liikkeen alkuperäiset piirteet ovat allianssikristillisuus, kansainvälisyys ja naiserietyisyys, jotka tekivät siitä varsin poikkeuksellisen sekä suomalaisessa naisjärjestökentässä että uskonnollisessa kentässä. Vahvasti luterilaisessa maassa allianssikristillisuus höystettynä alkuvuosikymmenien vahvalla herätyskristillisyydellä merkitsi kirkkokritiikkiä. Naiset kokoon-

tuivat yhteen yli kirkkokunta- ja herätysliikerajojen. Jäsenkuntaan on aina kuulunut luterilaisten lisäksi myös vapaa-kirkollisia ja ortodokseja. Tästä huolimatta liikkeen keskusjohto pysyi luterilaisilla. Eri-laisten uskonnollisten taustojen lisäksi NNKY:n naisia erot-tivat kieli, yhteiskunnallinen status sekä elämäkokemukset. Työläisnaisia liikkeeseen ei oikeastaan kuulunut koskaan, vaan NNKY:tä voi luonnehtia keskiluokkaiseksi. Pitkään se pyöri todellisella ”neitienergialla” (s. 63), koska naimattomat naiset olivat aktiivisimpia toimijoita.

Yhteisö ei ole ollut sisäisesti yhtenäinen, eikä aina yksimielinenkään. Hurjin kriisi oli 1960-luvun lopun ”olutsota”, jossa Hospitz-hotelleille ja ravintoloille haettiin anniskelu-oikeuksia (s. 224–227) samaan aikaan, kun lakimuutokset pakottivat sääntöuudistuksiin. Seurauksena oli jäsenkatoa ja paljon sanaharkkaa, mutta edelleen elinvoimainen NNKY-liike.

NNKY:läisyys on merkinnyt ennen muuta toimeliasta naiseutta, käytännöllistä lähimmäisenrakkautta, mikä on auttanut pitämään vakaumukselliset, kielelliset ja sosiaaliset ristiriidat aisoissa tai poissa kokonaan. Nuorisotyö, kerhot ja partio, aikuisille suunnatut perinteiset rukous- ja raamatupiirit, sekä heikompien auttaminen pitivät NNKY:n herkkänä yhteiskunnallisille muutoksille ja uudenalaisille tarpeille. Yhteiskunnallista vastuuta NNKY kantoi perustamalla esimerkiksi työläisnaisille asunto-loita ja punaorvoille lastenkoteja. Pisimpään toiminut

NNKY:läinen laitos oli saamelaislähettyksen tuloksena perustettu Riutulan lasten- ja vanhainkoti Inarissa (1907–78; s. 69, 274). Sodan jälkeen perinteinen nuorisotyö joutui kriisiin sekä radikaalistuvan nuorisokulttuurin myötä että luterilaisten seurakuntien ottaessa nuorisotyön ohjelmaansa ja noustessa NNKY:n toiminnan kilpailijaksi. NNKY:n johto luotsasi uuden strategian avulla nuorison kasvatustoimintaan nuorten naisten kanssa *yhdes-sä*, eikä kuten ennen, heidän *hyväkseen*. Suurin osa paikallisista jäsenyhdistyksistä teki-kin niin 1960-luvulla kuin 1990-luvun alussa nuorisotyötä (s. 180, 278).

Kansainvälisyys on näkynyt NNKY:n käytännön toiminnassa lähetystyönä, pakolaistyönä ja kehitysyhteistyönä. Lähetystyö on näistä vanhinta perua. NNKY kannatti 1900-luvun ensivuosisista saakka naisia lähe-teiksi yhteistyöjärjestöjen, erityisesti Suomen Lähetysseuran, palkkalistoilla. Pakolaistyö tuli ohjelmaan 1970-luvulla, kehitysyhteistyö seuraavalla vuosikymmenellä. NNKY on ollut aktiivinen myös ihmisoikeuksien esillä pitämisessä sekä rauhanliikkeen asialla. Lisäksi Suomen NNKY:n naisia on toiminut näkyvässä tehtävässä NNKY:n maailmanliitossa ja muissa kansainvälisissä eku-meenisissa tehtävissä. Tutkimuksen painopiste on NNKY:n toiminnan kansallisessa tasossa mutta esiin välähtävät toisinaan myös paikallistason kautta kirjavat toimintamuodot.

Käytännön toiminnan korostaminen on taannut eri taustois-ta tulevien kristittyjen naisten yhteistyön sujumisen. Teologi-

set kysymykset eivät ole nous-seet kiistakysymyksiksi kotimaisessa toiminnassa. Sen sijaan kansainvälisesti näin kävi, kun Suomen NNKY-liitto erosi maailmanliitosta vuonna 1930. Suomalaiset eivät sulattaneet katolisille tarjottua äänivaltaisuutta. Paluu maailmanliiton jäseneksi tapahtui vasta sodan jälkeen vuonna 1947, jolloin Suomen NNKY avartui yhteistyöhön niin kansainvälisesti kuin kotimaassa muiden naisjärjestöjen ja ei-kristillisten järjestöjen kanssa. Maailmanliiton uusi jäsenyys koetteli osaltaan myös kirkon ja NNKY:n suhteita, sillä se korosti järjestön allianssienkisyttä.

NNKY:ssä puolestaan koettiin kirkko kilpailijaksi monella sektorilla nuorisotyöstä lähetystyöhön. Tarmokkaan ja pitkäaikaisen liittosihteerin, Sylvi Visapään (1902–95), johdolla luterilaisuus otettiin liikkeen perustaksi, jopa niin että NNKY:stä puhuttiin omassa piirissä ”kirkon käsivartena” (s. 193). Yksi tulos tästä oli naisten ajaminen kirkon viralliseen ekumeeniseen toimintaan. Useissa toimielimissä oli ennen pitkää jäsenenä juuri vahvoja NNKY-vaikuttajia. NNKY myös aktivoitui kirkollisissa naiskysymyksissä ja asettui naisten pappeuden kannalle sekä edistämään naisten pääsyä kirkolliskokous-edustajiksi. Yllättäen juuri NNKY toi ensimmäisenä feministiteologiaa Suomeen 1970- ja 80-luvulla (s. 247–249). Naiskysymyksissä NNKY on Antikaisen mukaan ollut maltillinen toimija, mutta kuten *Suuri sisarpiiri* osoittaa, järjestö on toiminut näkyvästi ja määrätietoisesti ajamiensa asioiden puolesta.

Naiserityisyys onkin ollut NNKY:n ilmiselvä perusta. Esimerkiksi NMKY on pidetty aina käsivarren mitan päässä, ei siksi että yhteistyötä olisi karsastettu, vaan pelosta että miesten järjestö pyrkisi hallitsemaan naisten toimintaa. Naisjohtoisuutta on vaalittu ja samalla on taattu naisten hengellisyydelle tärkeä tila ja vapaus. Ilman miesten ohjausta naiset ovat itse toimineet NNKY:ssä ajattelijoina ja puhujina, johtaneet rukous- ja raamattupiirejä sekä kuoroja, toimittaneet lehtiä sekä järjestäneet valtakunnallisia tilaisuuksia.

Sukupuolisidonnaisuus on tarkoittanut, että NNKY:n naiset ovat pohtineet uskonnollis-moraalisia kysymyksiä keskenään. NNKY merkitsi kirkollistumisesta huolimatta aina aluetta, jolla naiset saivat kaipaamiaan toimintamahdollisuuksia nimenomaan uskonnollisella kentällä. Tämä korostuu varsinkin NNKY:n ensivuosisikymmeniä käsiteltäessä, mutta sukupuoli, nais erityisyys olisi saattanut selittää vahvemmin myös myöhempiä vaiheita, esimerkiksi kirkon epäluuloa liikettä kohtaan sekä sen tuloa nuoriso- ja lähetystyön saralla NNKY:n kilpailijaksi. Vastaavasti paikallisyhdistykset jäävät hieman varjoon, mikä voi johtua siitä, että keskusjärjestön rikkaan ja pitkän historian käsittely ei ole jättänyt niille tilaa. Keskusjohtoisuus korostuu siis historiallista todellisuutta myötäillen myös historiateoksessa.

Suuri sisarpiiri sijoittaa NNKY:n ja sen historian vakuuttavasti sekä Suomen kristilliseen että ei-kristilliseen kenttään ja kansainväliseen

yhteyteen sekä osoittaa, miten järjestö on varmistanut jatkuvuutensa reagoimalla yhteiskunnallisiin murroksiin.

Seija Jalagin